

ZORNICE

Rosite, nebesa, od zgoraj in oblaki naj deže Pravičnega! Odpre naj se zemlja in rodi Zveličarja. (Iz 45, 8)

Popolne pravičnosti na zemlji po izvirnem grehu nikdar ni bilo in je tudi nikdar ne bo. Vse človeštvo neprenehoma išče in kliče pravico, pa je ne more priključiti iz enostavnega razloga, ker vsi ljudje poznamo le preveč svojo lastno pravico in ne marajo priznati pravice svojega bližnjega in zato delamo krivico prav v isti sapi, ko jo kličemo. Pravičnice ne bomo imeli na svetu, dokler bomo iskali le svojo osebno pravico ali pravico svojega naroda ali svojega razreda ali svoje stranke. Naselila se bo na svetu šele tedaj in le v toliko, v kolikor bomo iskali božjo pravico. »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to se vam bo navrglo.«

V svetem adventnem času, ko še pripravljamo na sveto skrivnost, rojstva našega Gospoda, povzligujemo solzne oči proti nebu in obujamo v srcih hrepeneje po Pravičnem, ki edini more dati ljudem tisto luč, pravico in mir, po katerih vsi navdajo tako hrepene in jih za stonj iščejo pri raznih modrijanih, voditeljih, državnikih in »osvoboditeljih« tega sveta.

Le spominimo se tudi mi v tej sveti cerkveni dobi, da tudi za nas Slovence in Primorce še ni prišel mož, ki bi mogel nadomestiti Kristusa Zveličarja in nam dati kaj boljšega kot je to, kar nam On že toliko stoletij ponuja in česar še nismo dovolj izrabili kajti sicer bi moralo biti tudi med nami več pravičnosti in ljubezni ter prave sreče.

Zdramite se iz spanja, kajti odrešenje je mnogo bliže kot si mislite! Zapustite ležišča v zgodnjih jutranjih urah in hitite po mestih in naših vaseh po stari navadi v svetišča in tam prepevajte in molite: »Vi oblaki ga rosite!«. »Kedaj, Zveličar, prišel boš...« »Že bliža se rešilni dan...« »Je angel Gospodov oznanil Mariji...« Koliko resnice, koliko lepote, koliko ljubezni, koliko tihe tolažbe vlivajo take starodavne ljudske pobožnosti v poštena človeška srca. Kje je prireditev, veselica ali kar koli, kar bi moglo vse to nadomestiti človeku, ki je stvarjen od Boga za Boga?

Ne pustimo si vzeti Jezusa, ampak letos še bolj kot kdaj ko-

Iz življenja Cerkve

Vatikan. Poročajo, da je v začetku oktobra t. l. sv. oče posredoval pri italijanski vladi, naj bi ne izvršili smrtnih obsodb, ki so bile izrečene zaradi političnih prestopkov. S tem pa je sv. oče mislil na tiste obsodbe, ki so jih izrekli v trenutkih izredne politične nestrpnosti. V takih okoliščinah je gotovo, da sodniki ne morejo biti nepristranski. Zato je čisti prav, če se z izvršitvijo takih obsodb počaka, dokler se duhovi ne pomirijo.

V istih krogih poudarjajo, da je sv. oče tudi pri fašističnih, republikanskih in nacističnih oblasteh velikokrat posredoval v sličnih primerih, toda vedno zaman. Njegova posredovanja, čeprav so prihajala kakor ta iz same krščanske ljubezni, niso nikoli dosegla nobenih uspehov.

To pot so italijanske oblasti vzele posredovanje sv. očeta z zadovoljstvom na znanje.

Vicenza. V Marijinem svetišču Monte Berico pri Vicenzi so imeli moške in fantje, ki so se vinili iz taborišč in ujetništva zahvalno romanje. Prišlo jih je čez 14.000. Njihov škof jih je opomnil, da se ne smejo še odpohiti, teveč da se morajo sedaj boriti zato, da bi njihova domovina ne dobila brezverskega ali celo protiverskega obraza. Tudi socialno vprašanje morajo reševati v okviru nauka Cerkve.

Marsikateri naših mož in fantov se je tudi zaobljubil, da bo poromal k M. B. na Sveto goro v zahvalo, ko se vrne domov. Kdaj bodo mogli izpolniti to zaobljubo? Želimo, da bi se moglo svetišče čimprej otvoriti.

Benetke. Zelo so v skrbeh zaradi bazilike sv. Marka, ki grozi, da se poruši. Eden izmed mogočnih obokov, ki podpirajo kupolo, se je že začel kršiti. Tudi na drugih straneh so že opazili razpoke v zidovju. Strah je toliko bolj upravičen, ker se še predobro spominjajo, kako se je 14. julija 1902 nenadoma porušil zvonik, ki so ga pozneje znova pozidali. Opozorili so vlado na to nevarnost, da podvzame potrebne ukrepe, da se prepreči nova nesreča.

Bergam. V mestu Bergamo v Severni Italiji so od 8. do 18. novembra imeli deset dni misijona

li hodimo k zornicam in kličemo Gospoda, naj se vrne med nas in nam prinese svojo pravico in mir.

za može in fante. Vsak večer so imeli po vseh mestnih župnijah od osme do devete in pol dvoje pridih. Moški so se misijona pridno udeleževali, saj očitvidci pravijo, da so samo v župni cerkvi San Alessandro videli več kot 1200 mož pri večerni pridigi.

Washington. Odposlanec Engel, ki se je skupno z drugim ameriškimi diplomatskimi zastopniki septembra 1943 zatekel v Vatikan, je izjavil, da je bil Vatikan med vojno zatočišče za vsakega, ki je iskal zaščito; med vatikanskimi varovanci so bili tudi komunisti.

Engel je poleg tega izjavil, da je popež, ko je sprejel v avdijenco Franklina G. Gowena, tajni-

ka ameriške misije v Vatikanu, rekel: »Vsakovrstni ljudje, Židje, komunisti, socialisti se zatekajo v Vatikan, da najdejo zaščito pred fašisti in nacisti. Pristavil je, da je bilo med begunci 650 Židov.

Vatikan. Sv. oče je sprejel v avdijenci skupino slepcev iz Italije in skupino ujetnikov, ki so se vrnili iz Sovjetske Rusije. Obojim je lepo govoril.

Nova enciklika. Za 13. decembar, ko bodo praznovali četrto stoletnico, odkar se je začel slavniti tridentinski koncil, pričakujejo v Vatikanu, da bo sv. oče izdal posebno pismo ali encikliko, ki bo velike važnosti. V njej bo sv. oče spregovoril o delu svete stolice med komaj končano vojno in bo obenem povedal jasno besedo o sedanjih moralnih in političnih krizah, ki muči svet.

Ločitev Cerkve od države

Tako se glasi geslo v osvobojenih državah Evrope. Na prvi pogled se zdi ta zahteva kot nekaj popolnoma pravičnega, zato ji tudi naše katoliško ljudstvo pritrjuje. Pa se samo ne zaveda, kaj to pomeni. Zato hočemo na kratko in kar mogoče poljudno razložiti razmerje obeh oblasti, svetne in duhovne, kateri obe imata za predmet vladanja eno in isto bitje — to je človeka, ki je vernik in državljan v isti osebi.

Razmerje svetne oblasti do cerkve je možno na tri načine: 1) Državna oblast je sovražna cerkvi in vernikom — jih preganja, kakor na pr. Neron, ki je sprožil prvo preganjanje cerkve.

2) Državna oblast se za cerkve ne zmeni — a jih pusti kot vsa druga združenja živeti v mejah države. Cerkve ne podpira, pa ji tudi ne nasprotuje. Tako je v Združenih državah cerkev ločena od države. — To stanje ni ravno idealno, a je vsaj znosno.

3) Državna oblast živi s cerkvijo v dogovoru. Ker obe vladata iste osebe, skleneta zavezo, da bosta druga drugo podpirali, si delokrog zakonodaje razdelili in se skupaj trudili, da rjuni podložniki dosežejo časno srečo na tem svetu in večno na drugem. — To tretje razmerje je i za vladarje i za vladane najboljše, pod pogojem, da se vladarji držijo pravih mej in ne

posegajo drug drugemu v njegov delokrog. Tako razmerje je skušala cerkev doseči z vsemi vladami — naj so bile že monarhične, republikanske ali celo absolutistične. Sklepala je z njimi konkordate, to je dvostranske pogodbe, kjer so bile točno določene meje med cerkveno in državno oblastjo, zlasti glede porok, šole in vzgoje, večbole bogoslužja, glede cerkvenih poslopij in premoženja, cerkvenih služabnikov, redovnikov, redovnic itd.

V takih konkordatarnih državah se vernikom ni treba bati, da pridejo v razkrižje s svojo vero in vestjo, ako so podložni i državnim i božjim postavam.

Drugače je v državah, ki so napram cerkvi neopredeljene (indiferentne), se za veroizpoved svojih državljanov ne brigajo in imajo načelo ločitve cerkve od države. — Tam pride vest katoliškega državljana večkrat v velike težave. Na primer glede šole in vzgoje katoliških otrok. — V državnih šolah ni verskega pouka, tam se o Bogu nič ne sliši. Ako je taka država res nevtralna, dovoli katoličanom ustanavljati lastne šole, da dajo svojim otrokom katoliško vzgojo — tako je v Ameriki v Združenih državah. A že vzdrževanje lastnih šol, cerkva in duhovnikov je težko breme za tamkajšnje katoličane, ki morajo s svojimi dav-

OKNO V SVET

ki istočasno prispevati tudi za državne šole. — Kaj pa če taka država ni res nevtralna in sili vse otroke obiskovati državne šole, brez ozira na Boga in katoliško vzgojo? Koliko težav nastane tedaj za starše, ki so res katoličani — ne samo po imenu — in bi svojim otrokom radi dali katoliško vzgojo!

Drug primer. V takih neopredeljenih državah je navadno dovoljena razporeka. Kot katoličana vesta oba zakonska, da ju veže nerazdružljiva vez sv. zakona. Kot državljana pa sta v skušnjavi — če se resno sporečeta, — da razdereta zakon v veliko, nepopravljivo škodo svojih otrok in svojih duš, medtem ko bi v državi, ki priznava katoliški zakon, znala potrpeti in si odpustiti v velik blagor svojih otrok in svojih duš.

Lahko se pa zgodi, da v takih državah ni samo civilni zakon zapovedan, ampak, da je cerkveni naravnost prepovedan, ali tako obsovažen, da si ga verniki niti ne drznejo skleriti. Kake nove težave za vest vernih katoličanov!

Le par stvari smo omenili in še te površno, a dovolj je to za mislečega katoličana, da spozna kako nepremišljeno ravna jo tisti verniki, ki se navdušujejo za ločitev cerkve od države.

Ker smo katoličani in želimo biti tudi dobri državljani, moramo le želeli, da bi v vsaki državi vladale take postave, da jih bomo lahko z mirno vestjo spolnjevali in dajali Bogu, kar je božjega, in cesarju, kar je cesarjevega. Zato tudi naš list vedno izraža iskreno željo, da bi se v Jugoslaviji poravnal spor med obema oblastima in da bi potom konkordata prišlo do verskega in državlanskega miru. — Po napovedi maršala Tita pa bo tam prišlo do ločitve cerkve in države. Tedaj bodo nastale tudi tam iste težave, ki smo jih omenili zgoraj; a olajšane bodo, ako bo državna oblast ostala do veroizpovedi res neopredeljena. Upamo, da bo vsaj to, in prosimo Boga, da bi obvaroval jugoslovanske narode velike nesreče, da bi se pod pretvezo ločitve cerkve od države uzakonila več ali manj prikrita borba proti cerkvi in njenemu od Boga ji danemu poslanstvu. S tem bi bil spodkoppan glavni temelj državne sklonosti: pravičnost, ki rodi mir.

Buenos Aires: Na praznik Kristusa Kralja se je vsa Argentina posvetila presv. Srcu Jezusovemu. Ob tej priliki je sv. oče po radiu imel poseben govor za argentinski narod. Pohvalil jih je, da so hoteli biti prvi ameriški narod, ki se je posvetil presv. Srcu Jezusovemu. "Ta posvetitev je kakor zaveza, ki ste jo sklenili z Bogom, jim je zaklical.

Jugoslavija. — London je poročal dne 14. novembra: Maršal Tito je po volitvah poročevalcu angieskega lista "Times" dal izjavo, v kateri pravi, da zma ga Ljudske fronte ne pomeni kake spremembe političnega cilja, ki ostane vedno isti, namreč zagotoviti vsakemu državljanu v okviru demokratične Jugoslavije primerno življenje. Viada bo začela organizirati gospodarstvo v državi na pametni podlagi. — Pregaňjanja onih ki niso za Ljudsko fronto glasovali, ne bo. Še rad bi videl, da bi opozicija začela s političnim delovanjem. A ta opozicija mora biti poštena in v državi — ni pa mesta med nami za opozicijo v inozemstvu, ki se zanaša na brezplodne nade oborožene pomoči z zapada, ki bi nam gotovo prinesla novo vojno.

O verski strpnosti je dejal maršal Tito, da vlada ne misli niti od daleč omejevati versko svobodo cerkva v Jugoslaviji. Noben duhovnik ne bo pregaňjan. Razumem, je rekel, da škofom ne more biti vseč, ako bo cerkvam odvzeto zemljišče, pa novi zakon o agrarni reformi ni mogel delati izjeme za cerkve. Vendar predvideva novi zakon, da bo vsak duhovnik in vsaka verska ustanova imela zagotovljeno še vedno 10 do 30 hektarjev zemljišča. — Sicer bodo po novi ustavi cerkve ločene in neodvisne od države. (To beležimo kot kronisti. O namenu in pomenu cerkvenega premoženja in o ločitvi cerkve od države bomo spregovorili v posebnih člankih.)

Italija. — Ministrski predsednik Parri je na časnikaški konferenci 14. nov. med mnogim drugim povedal, da se je pred kratkim mudil v Severni Italiji in da je v obmejnih mestih Benečije bil predmet ganljivim manifestacijam od strani beguncev in deputacij iz Julijske Benečije, ki so nanj naslavljale soglasno prošnjo za varstvo in pomoč. Iz tistih krajev je bilo odpeljanih, pravi Parri, ne 3000 ampak 7—8 tisoč oseb, in ne samo, da se mnogi niso vrnili temveč to je najhujše, da družine ne morejo dobiti niti najmanjšega obvestila o njih. Zato nobena vlada, ki zasluži ime vlade, ne more ostati hladna do teh obupnih klicev po pomoči. — Zatrjeval je nadalje, da so Jugoslovani odvedli v internacijo veliko število Italijanov z namenom, da bi pred mednarodno komisijo tembolj pokazali slovansko obličje naših krajev. — To po našem mnenju že ne bo držalo. Nam je neznano koliko ljudi je bilo odpeljanih, tudi nikakor ne moremo odo-

bravati takega postopanja v deželi, ki jo mislijo »odrešiti«, vemo pa to, da je tudi veliko število Slovencev med odpeljanimi, katere njih družine hrepenče čakajo, a zaman. Toliko človeškega čuta pričakujejo vsi — Italijani in Slovenci — od jugoslovanskih oblasti, da bi vsaj omogočile, družinam zvedeti, kje so njih člani. Slovenci nočemo biti pred svetom zaznamovani kot eden najnekulturnejših narodov v Evropi.

Poljska. — Tam so uvedli obvezno civilno poroko, kakor smo jo mi imeli v Italiji do leta 1929. — Dovoljena pa je poleg civilne tudi cerkvena poroka in katoličani bodo sklepali zakone ne le pred županom, ampak tudi v cerkvi pred božjim oltarjem.

Združene države. Predsednik Truman, Attlee in Makenzie King so po enotedenskih posvetovanjih izdali skupno izjavo, v kateri predlagajo ustanovitev posebnega nadzorstvenega odbora Združenih narodov, ki naj bi varoval svet pred uničenjem z atomsko bombo.

Angleški listi tudi pišejo, da bo naša civilizacija uničena, če svet ne bo našel nove oblike občejanja med narodi in državami. Zato tudi Združene države, Velika Britanija in Kanada, ki edino razpolagajo s skrivnostjo proizvodnje atomske bombe, te skrivnosti ne bodo odkile, dokler ne bo zajamčena dejanska varnost v skupnem svetovnem ustroju, katerega bodo sprejele vse države na svetu.

V zvezi s temi zaključki se govori že o potrebi, da se zopet sestanejo »Veliki trije« Truman, Stalin, Attlee. Amerikanski inženir Rarlf Lucas pa je te dni naznanil veselejšo novico o tej zadevi. Posrečilo se mu je vpreči atomsko silo v mirovne svrhe in napoveduje, da bo zgradil lokomotivo, ki jo bo gurala ta sila. Strošek za proizvodnjo v to potrebne atomske energije za 365 dni bo znašal samo 35 dolarjev. — Kdor bo to doživel, se bo vozil zelo poceni.

Avstrija. Iz Londona poročajo da Avstrija predlaga ljudsko glasovanje na ozemlju Tirola ki ga je l. 1919. anektirala Italija. Tam prebivajo po pretežni večini Nemci, s katerimi je Italija ravnatoka mačehovsko ravnala kot s Slovenci in Hrvati v našem Primorju. Pa še Hitler jih je nazadnje preselil v Nemčijo, odkoder se zdaj vračajo tisti, ki so še živi.

Nemčija. Tudi v Dachau-u, kjer je toliko naših ljudi bilo interniranih od Nemcev, se je začela kazenska obravnava proti

voditeljem taborišča in mučiteljem ter morilcem internirancev.

Belgija. V parlamentu je goveril ob obisku države Churchill. Povdal je zelo pametno misel: Ne vidim nobenega vzroka, zakaj bi v okviru svetovne organizacije ne mogle nastati Združene države evropske, ki bi končno zedinile ljudi te zemlje v pravičnosti in miru. Morebiti bo tudi druge državniške sčasoma ta pametna misel srečala.

V Ameriki imajo namen graditi najmodernejše veleparnike za prekomorski promet. Vsak izmed njih bo stal od 22 do 25 milijonov dolarjev. — Nemško kraljico »Princ Evgen« pa bodo še z raznimi drugimi japonskimi ladjami porabili kot tarčo za atomske bombe.

Italija. Okrog 7000 vojnih ujetnikov — bivših italijanskih vojakov se je vrnilo do sedaj iz Rusije, nekateri celo iz taborišč v Sibiriji. Oni, ki potujejo skozi Rim proti domu, so bili sprejeti tudi od sv. očeta.

Trst. — Pred tržaško luko je zopet zadela na mino druga ladja, ki je vozila moko. Reše valci so jo pa le privlekli v Muggio in se bo posrečilo rešiti del dragocenega tovara.

Francija. Tam so imeli vladno krizo, ker general De Gaulle ni hotel dati komunistom nekaj izmed treh najvažnejših ministrstev, češ, da niso dovolj zvesti Francozi, ker so vezani vsled svoje pripadnosti brezbožnemu komunizmu. Seveda je bila zamera velika, a De Gaulle ni popustil. Posvetovanja za sestavo nove vlade so se vršila dan in noč. Ker je De Gaulle podprlo ljudsko republikansko gibanje in zlasti socialist Leon Blum, so nazadnje našli kompromisno rešitev. De Gaulle je prevzel predsedstvo vlade in ministrstvo za narodno obrambo. Pri tem slednjem pa mu bosta pomagala republikanec Michelot kot vojni minister in komunist Tillon kot minister za oboroževanje. Zunanje ministrstvo je dobil republikanec Bidault, notranje pa socialist Tixier. Tako je kriza rešena in sestavljena vlada, v kateri so v enaki meri zastopane vse tri glavne francoske stranke.

Grčija. — Živi tudi v znamenju vladne krize, ki je pa še ostrejša, ker ni odstopilo le ministrstvo, ampak tudi grški regent — zastopnik kralja — nadškof Damaskinos. Novo vlado je sestavil g. Sophoulis. Prvo delo te nove vlade je bilo, da je naprosila nadškofa, da prekliče svoj odstop in ostane še nadalje regent v Grčiji.

Nemčija: Nemška demokratska zveza v Berlinu je vložila protest, ker hočejo oblasti odpraviti iz šole verouk.

Cerkvenopolitična izjava maršala Tita

«Prim. Dnev.» z dne 23. 11. prinaša izjave maršala Tita češkoslovaškemu novinarjem. Glede razmerja med Jugoslavijo in cerkvijo je izjavil sledeče: »Pri nas cerkev ni bila, ni in ne bo preganjana. Duhovniki imajo vse možnosti izvršiti svojo službo. Kar pa gre za vprašanje agrarne reforme — to pa gotov del duhovščine moti — ne moremo ločiti cerkve in ji ugoditi na račun drugih. Mi ne moremo trpeti, da bi cerkev zadržala mnoga ogromna posestva in da bi kmetje gladovali. Tu smo prišli v spor s posameznimi visokimi duhovniki. Drugače drugih problemov ni. Odnose med cerkvijo in državo bomo na podlagi sodobne demokracije uredili na ta način, da bo cerkev ločena od države. Verjetno verouk v šolah ne bo obvezen predmet.«

Glavne misli te izjave je maršal Tito v zadnjem času še večkrat ponovil v pogovoru s časnikarji in parlamentarci raznih držav.

Kdor je bral pastirski list vsega jugoslovanskega episkopata z dne 20. 9. t. l., ve, kako neresnična je trditev, da samo agrarna reforma »gotov del« duhovščine moti in da »drugih problemov ni.« Ta »gotovi del« jugoslovanske duhovščine omenja v svojem pastirskem listu pred agrarno reformo sledeče boleče probleme: splošno neupoštevanje enakopravnosti cerkve in države, usodo 500 pobitih, zaprtih, pogrešanih duhovnikov, katoliški tisk, semenišča, verouk v šol. katoliške šole, vzgojne zavode, nevarnosti za mladino, posvečevanje nedeli, krščanski zakon, katoliško dobrotelost —

in potem šele pride agrarna reforma. Kdor prebere odstavek pastirskega pisma o agrarni reformi in kdor le malo pozna 7. božjo zapoved in cerkvenopravna določila o cerkvenem imetju ve, da ta stvar ni tako nedolžna, kakor si jo maršal Tito predstavlja. Navidezno tako nedolžna trditev: »Mi ne moremo trpeti da bi cerkev zadržala mnoga ogromna posestva in da bi kmetje gladovali« razodeva velikega demagoga, ki se laska nizkim človeškim instinktom, da pridobi ljudske množice za enega izmed prav hudih udarcev zoper cerkev in vse njeno poslanstvo. Le berite pastirski list, ki je še na razpolago. Danes želijo vzeti cerkvi za vzdrževanje cerkvenih ustanov potrebno imetje, jutri bodo ločili cerkev od države in ji s tem vzeli vsako državno podporo. Kako naj potem še cerkev razvija svoje vzvišeno zvanje?

Tako cerkveno politiko vodi jo samo ljudje, ki jim ni prav nič do duhovnih vrednot in popolnoma prezirajo veliko moralno korist, ki jo ima tudi država od cerkve. Kdor se zaveda velikega pomena poslanstva cerkve bo rad priznal, da je cerkveno premoženje prav za prav **kollektivna last**, ker služi resničnemu, prav za prav najvišjemu blagru celokupnosti. — Kar se pa »gladujočih kmetov« tiče, ni dvoma, da cerkveni kmetje veliko manj gladujejo, kakor pa poljski delavci na kakem kollektivnem posestvu pod državno upravo.

Bodite torej oprezni, ko berete take izjave, in vedite, da ni vse zlato, kar se sveti, in da je gotovo vse zelo dvomljive vrednosti, kar je proti nauku in izjavam celokupnega episkopata kake države. To tembolj, če škofje

govore v državi, kjer ni nič nenavadnega »likvidacija« božjih poslancev — Zato vzemite v roke pastirsko pismo in ga primerjate z izjavami maršala Tita.

Spreobrnjeni revolucionar

Eden duhovnih voditeljev in početnikov španske marksistične revolucije, univ. prof. dr. Andres Ovejero, se je vrnil v katoliško Cerkev. V nekem pismu je pisal:

»Ne morem dalje ostati med neverniki. Mi vsi se moramo, kakor nekoč apostol Tomaž, tako rekoč dotakniti Jezusove rane in zato moramo verovati v Kristusa, kakor je veroval Tomaž. Resnica je zapisana s krvjo mučencev. Nauk Cerkve je obenem odrešenje za delavce, da, za vse ljudi. Kajti samo delo nas naredi vredne odrešenja, delo, ki ni nič drugega kot molitev z rokami. Moji napuh inteligenta me je dolga leta odtegoval nauku krščanske socialne etike. Zaradi tistih, ki so doslej živeli v mojih zmotah, hočem sedaj svojo vero okrepiti in jo kakor nekoč prvi kristjani javno izpovedujem. Živeli smo v katoliški deželi, ki je hrepenela po socialni pravičnosti. A nauka Cerkve nismo poznali. Sedaj, ko ga poznam, verujem vanj.«

Bog na glasovanju

Francoski pisatelj Pierre l'Ermitte pripoveduje, kar je nekoč ujel pri pogovoru nekaj višjih gimnazijcev, ki so pravkar šli iz šole. Po končani uri filozofije so glasno debatirali med sabo, ali je primerno priznavati bivanje božje ali ne. Eni so trdili, da Bog je, drugi, da ga ni. Niso se mogli zediniti. Tedaj najde nekdo srečno rešitev: »Glasujemo!« In so glasovali: dva sta bila za, pet

proti. Boga torej ni, ker je tako proti, večina glasovala.

Ti študentje so vsaj razpravljali, čeprav so bili prav za prav otroci. Toda koliko jih je odraslih, ki niti ne razpravljajo. Za njih je stvar jasna in že davno rešena: Boga ni. O tem se ne izplača niti govoriti!

Drugi gredo še naprej. Ne trdijo samo, da Boga ni, zoper Boga se hočejo tudi boriti. Od brezboštva so prešli proti Bogu. Ta korak je nujen pri vsakem brezbožniku, zakaj indiferentnost glede na Boga je nemogoča stvar. Na to je že Kristus opozoril: »Kdor ni z mano, je zoper mene.« Tako zvani indiferentisti ali končno le verujejo v Boga, ali pa vodijo vsaj prikrit boj zoper nje-ga.

Festival dela. V nedeljo 18. novembra je bila v Gorici lepa prireditev vseh protifašističnih udruženj v deželi, o kateri moramo z zadoščenjem izjaviti, da je bila zelo dostojna manifestacija vsega delovnega ljudstva naše pokrajine. Nepregledna vrsta voz in pešcev je predočevala vse panoge pridobitvenega dela naših ljudi. Od planšarstva in gozdarstva v planinah preko vinogradništva, sadjerejstva in različnih obrtnih strok v hribi in dolinah do furlanskega poljedelstva in soltoprejstva — vse se je pomikalo mimo tisočev gledalcev na ategoričnih vozovih po goriških ulicah. Vmes pa so se glasile pesmi mladenk, pevskih zborov in glasovi godbe. Tudi vzkliki so bili bolj dostojni kakor tisti, ki smo jih bili vajeni slišati pri preteklih demonstracijah, — če izramemo par redkih izjem. Ako bi bile vse demonstracije take, bi bil naš sloves v svetu gotovo dosti boljši kot je. Le to občalujmo, da se organizatorji takih prireditev nikakor še ni so navadili razločiti občednarodne in ljudske prireditve od izrazito strankarskih prireditev.

Nekoliko likov iz naše preteklosti

MATEVŽ ČUK, prvaški župnik in kronist

piskov vemo samo, da je znal poleg slovenskega tudi laški in nemški jezik. Iz zapiskov raznih vizitatorjev vemo, da je bil deloma okužen od protestantskega duha; moramo pa z zadoščenjem ugotoviti, da je zvest sveti katoliški Cerkvi in očiščen protestantskih vplivov zvesto pasel svoje duše do 20. sept. 1600 v prvaški župniji, ko je zatisnil svoje oči.

Mi se tu ne bomo toliko pečali z duhovno straujo tega moža, pač pa hočemo našim bralcem podati izpiske iz krstnih knjig, katere je, zvest tridentinskemu cerkvenemu zboru, točno zapisoval, pa tudi redno dodajal važne zgodovinske dogodke svoje dobe.

Zato ga lahko naravnost imenujemo goriškega kronista. Kot tak je mož neprecenljive vrednosti za našo krajevno zgodovi-

no. Hvaležni moramo biti pa tudi pridnemu Štefanu Kocjančiču, ki nam je to kroniko iztaknil in obelodanil.

Velike važnosti je za našo cerkveno zgodovino najprej njegov dodatek h krstni knjigi pod naslovom: »Zapisnik duhovnikov, katerim sem bil jaz, duhovnik Matéž Čuk, dober znanec. Bog jim daj srečen vstajenja dan!« Temu naslovu sledi po letnicah, kakor so pač umirali, zapisek 153 duhovnikov, njegovih sobratov. Pri vsakem je naveden tudi kraj njegove smrti in oznaka njegovega službenega stanja. Njegov naslednik Luka Lisjak je pripisal samo še njega samega z besedami: »Duhovnik Matéž Čuk, umrl 20. sept. 1600«. In s tem je zapisnik završen.

Njegova farna kronika pa se začne z letom 1582. Takrat je

namreč papež Gregor XIII. namesto starega julijanskega vpeljal novi tako zvani gregorjanski koledar, in sicer tako, da so od 4. oktobra prešli na 15. oktober, preskočivši 10 dni. Ta veliki dogodek je Čuk v svoji kroniki takole zabeležil:

»Začela se je sprememba koledarja. 8. dan meseca oktobra se je vzel za 18., to je za praznik sv. Luka. In tako je bila celo leto zmešnjava med ljudstvom. Nekateri so se držali novega načina, drugi pa starega. Tako so po vesoljnem svetu ubogali Rimsko kurijo, v kolikor se tiče novega koledarja. Tako je bilo izvzetih in izključenih 10 dni do današnjega dneva. V tem času je bilo okrnjeno leto za 10 dni. Nemci so pa na cesarjevo povelje tiskali koledarje na novi način leta 1583.

Namesto s prvim novembrom so začeli kar z 11. nov., tako so praznovali na isti dan Vse svete in svetega Martina«.

(Konec)

Župnija v Prvačini je ena izmed najstarejših na Vipavskem. Njena posebna zanimivost obstoji v tem, da od leta 1505. dalje sledimo iz župnega arhiva nepretrgano vrsto župnikov do današnjega dne. Iz tega leta je namreč najstarejši župni dokument, kjer se podpisuje za župnika neki Mohor Dimnišek. Kot peti naslednik tega je pa leta 1578. bil umeščen za župnika v Prvačini neki Matéž Čuk, ali Noctua, kakor se je sam podpisoval. Ta župnik, kakor je razvidno iz matrik, je bil namreč doma iz Podgore, kajti tam je stanoval njegov brat kot kmet. Štefan Kocjančič in za njim vsi slovenski zgodovinarji tolmačijo sicer njegovo polatinjeno ime Noctua kot Sovo, ker je pa ta priimek na Goriškem nedomač, pač je pri nas pa običajen priimek Čuk, ga raje imenujem Čuka nego Sovo.

Iz njegovega predživiljenja ničesar ne znamo. Iz njegovih za-

OBLETNICA

Pred 14 leti so na dan pred sv. Andrejem tužno zapeli zvonovi; najprej v stolnici, potem po mestu, nato iz vseh zvonikov v škofiji. Nadškof trpin, dr. Franc Borg. Sedej, je zatisnil svoje trudne oči. Že se je par mesecev prej zaradi pritiska grde politike in telesne betežnosti odpovedal svoji službi, že je iskal stanovanja kamor bi se umaknil iz škofijske palače, a mu je Bog prihranil še to zadnje ponižanje in mu je odkazal stalno stanovanje v grobnici. Niegov pogreb iz kapele škofijske palače na sv. Goro je bil plebscit ljubezni vseh njegovih ovčic. — Slovencev in domačih Italijanov — do tega velikega moža. V Marijinem svetišču pa je postal njegov grob nekako zavetišče za hvaležna srca njegovih vernikov, ki jih je skozi 25 let vodil kot dobri pastir škofije. Naj v miru počiva! Naj prosí za nas!

V obrambo resnice

Dne 23. avgusta t. l. je bil g. župnik Zavadlav iz Gorenjega polja (Salona) grdo napaden v članku Primorskega dnevnika pod naslovom: Duhovnik-fašist se je vrnil.

Verniki iz tamkajšnje župnije so poslali tržaškemu listu dne 31. 8. protestno pismo, v katerem so s točnimi podatki dokazali, da so vsi očitki v dotičnem pismu neresnični in zlagani, najbolj pa oni, ki se tičejo 9 talcev postreljenih od Nemcev 19. 2. 1945. Zahtevali so, naj list popravi krivico in naj objavi protestno pismo.

G. župnik je čakal na to objavo. Ker je le ni hotelo biti, nas prosí, da naj v obrambo resnice mi priobčimo sledeče: Ker v določenem roku ni hotel Primorski dnevnik objaviti zgornjega pisma (nam je le žal, da ga vsled pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti v celoti) in tako popraviti krivico, sem 17. 9. vložil tožbo proti odgovornemu listu zaradi razžaljenja časti. V kratkem bo razprava. Kdor more potrditi kot resnično, kar je pisal Primorski dnevnik 23. 8. t. l. naj se udeleži razprave.

Izidor Zavadlav, župnik.*

Po naših šolah. Višje zavzemiške šolske oblasti so izdale važne odloke s katerimi hočejo zavarovati šolo pred strankarsko vzgojo in poukom. Šola mora biti nepolitična, kjer se vzgajajo značajni Slovenci, ne pa stranski strankarji. Upajmo, da bo vsak razumel važnost teh ukrepov, ker smo na lastni koži poskusili nesrečo fašističnih strankarskih šol.

Za vojne žrtve

Pretekli teden smo v Gorici preživel v spominu na vojne žrtve. V petek je bila velika spominska svečanost v cerkvi Srca Jezusovega. Maševal je g. nadškof črno pontifikalno mašo za vse žrtve preteklih vojn med vojaki in civilisti. Povabljeni so bile vse oblasti, domače in zavzemiške, vse šole in zavodi. Ob katefalku je prevzvišeni imel kratek priložnostni nagovor v treh jezikih: angleškem, italijanskem in slovenskem. Slovesnost je bila res dostojna počastitev vseh žrtv brez izjeme.

V nedeljo pa so na Travniku priredili žalno svečanost za padle partizane in talce. Kakih sto in več so jih izkopali na raznih krajih ter jih pripeljali v nedeljo v Gorico. Ob 10. in pol je bila na trgu pred cerkvijo sv. Ignacija črna tiha sv. maša zanje. Maševal je stolni kanonik mons. Valentinčič. Po maši se je razvil po mestnih ulicah žalni sprevod na mestno pokališče. Iz okoliških vasi pa so padle prepeljali domov. Kake tri četrt ure je trajal sprevod, v katerem so nesli čez sto krst in brez števila venčev. Vsa prireditelja je izzvenela v počastitev padlih partizanov in manifestacijo ideje, za katero so se borili. To so pričale zastave, ki so bile z njimi krste pokrite in druge, ki so jih nosili v sprevodu. Zastava stranke, ki po svoji naravi odklanja vsako misel na posmrtno življenje, pa sploh ne spada k pogrebu, ki naj bo krščanski in katerega vodi duhovnik.

Odprto pismo

Velespoštovani gospod urednik Pošiljam Vam sledeče pismo, ki ga lahko objavite v svojem listu, kajti upam, da bo našlo v vrstah Vaših čitateljev mnogo takih, katerih so mojih misli.

Vaš listič je po zunanosti zares skromen, skoraj bi rekel reven. Če ga primerjam z drugimi listi, ki izhajajo v deželi, se mi zdi kakor majhna vrečica poleg velikih žakljev. Toda če pogledam v to vrečico, najdem v njej samo kleno zrno, dočim je v velikih žakljih le malo zrnja, a veliko plev. Kar mi pri Vašem listu najbolj dopade, je to, da vzgaja svoje čitatelje k pravi narodni in verski značajnosti, ker se drži vekovitih krščanskih načel, ki daleč presegajo vso zgolj človeško modrost, katera se spreminja skoraj kakor ženska muhasta moda.

Prav te enotne idejne žrte pogrešam v drugih listih, ki prav zato ne morejo dati svojim čitateljem jasnega pogleda na nobeno važno vprašanje. Naj naveden samo nekaj takih nedo-

slednosti, ki se v teh listih ne prenehoma ponavljajo.

Tu najdete članke, ki so naravno tako pobarvani, kakor da bi jih sestavljal kak pravcat narodni šovinst ali strastnež. Na drugem mestu istega lista pa boste lahko brali o taki mednarodni zlitosti, kakršno more označiti le človek, ki je že zdavnaj zavrgel vsako pošteno in zares iskreno ljubezen do svojega rodu. — Tu vam pišejo proti npr. stveni lahkorniselnosti in zlasti proti pretiranemu veseljačenju, na drugi strani pa na vsa usta vabijo k plesnim in podobnim zabavam. Po deželi silijo mladino k takim zabavam, kakor da bi bila taka udeležba znak narodne zavednosti. — Neprehoma govore, da niso proti veri, a zdi se, da komaj čakajo prilike, da udarijo s potvarjanjem njegovih besed ali dejanj zdaj po enem zdaj po drugem duhovniku, ki je vendar nositelj verske ideje. Zlasti ne morem razumeti, kako more kdo trditi, da ni proti veri, a obenem neprestano napada ves episkopat jugoslovanske države in njegove protitožbe potvarja in smeši, trideč da se škofje potegujejo le za gnotne interese, dočim vsak pošten človek dobro ve, da se škofje z mnogo večjim poudarkom pritožujejo nad številnimi drugimi krivicami, ki nimajo s cerkvenim premoženjem nobenega opravka.

Nadalje se tu in tam najdejo v teh listih vprav solzavi dopisi o ljubezni do naroda in o edinstvi med rojaki, na drugi strani pa vprav strastno hujskanje zoper brate in sestre, ki so drugačnega političnega prepričanja. Naj bo dovolj. Taki listi gotovo ne vzgajajo značajnih katoliških Slovencev, ampak bodo napravili iz nas neznačajne sužnje gotovih idej in gibanj, kakor sta to delala med Italijani fašizem, med Nemci pa nacizem.

Zato pozdravljam Vaš list in mu želim, da se čimbolj razširi in spopolni!

Mirenski grad.

Dobra srca prosimo prav lepe, da bi se spomnili cerkve žalostne Matere božje in hiše na Gradu pri Mirnu in pomagala s čimer koli morejo: z denarjem, pohištvom, posodo, orodjem. Samostan je bil med vojno uničen razen manjšega dela ob cerkvi, enako tudi tako imenovana „romarska hiša“. V cerkvi ni šip. Zato jo za božjo službo v zimskem mrazu ne morajo več uporabljati. Zdej se vsa božja služba vrši samo v zakristiji. Dve redovni sestri bi morali priti na Grad, da bi tudi gosposdinji in vrtnarji pa skoraj ne bi našle zase drugega kot prazno sobo. Kljub sedanjemu splošnemu uboštvu in pomanjkanju vsega bi morda le mogel kdo s čim kaj pomagati. Prav lepo prosimo. Dobrotniki v molitvi ne bodo pozabljeni.

Mestno županstvo naznanja, da sta v Gorici dve ljudski kuhinji, ki lahko nudita vsak dan kosilo in večerjo: prva je v ulici D. D'Aosta 15, druga pa v ulici Carducci 12. Cena za kosilo L. 28,50 ali L. 25; za večer L. 25 ali 12.

Urh in Žef.

Po dolgem času sta se „Pri sreči“ v Gorici, t. j. v tisti gostilni, ki ima pike na i tako velike, da ne veš, ali gre za črko o ali za i in zato Italijani berejo Pro sredo, pa sodojo, da je to liskovna i omota, in pravijo krčmi Prosecco - torej v tisti gostilni, kjer se meša najlepša slovensčina s prav tako miloglasno italijansčino, sta se srečala Urh iz Vrtočina in Žef iz Kožbane, častljiva moža, narodnjaka, da malo takih, pa tudi pridna gospodarja, ki jima je pri srcu blegor vse domovine, a seveda se najbolj svoje lasne pod debelim pasom, kateremu je Žef vkljub slabim časom prav leden pred sv. Martinom navrtal nekaj novih lukenj.

Na žalost sta se samo srečala, kajli ko je Žef vstopil, se je Urh že poslavljaj; čakal ga je voz z nepotrpežljivim voznikom pri Zvezdi.

Glej ga, Urha, da te še enkrat pred smrtjo vidim! Bal sem se že, da je tudi na tebe že padla svoboda in te rešila te grešne zemlje.

Tudi jaz sem večkrat mislil, kaj je z Žefom in njegovo la staro, ki sta mi tolikokrat posrešla s pršulom in tistim „hudicemv sricem“, ki me je po briških klancih skoro pokončal. Pa tebi ni videli krivice. Ne kaže, da bi bil kaj posebno veliko žrtvoval za svobodo.

„O, počasi... Kar se svobode tiče... Kdo je dal več kot jaz? Pa nevaležnost je plačilo sveta... Vampa seveda nisem mogel iztresti za domovino. Ali sem jaz kriv, če se celo repa v meni takoj spremeni v samo meso in špeh? Zaradi tega trebuha moram trpeti marsikatero krivico in prav danes sem se namenil v Ljudski dom po pravico...“

„Jaz pa se vračam od pravice. Prodaj sem kravo, saj veš, v naši coni... Dve coni sta, ampak pripravili hošla nam vsem skupej mravljiječo zón po vsem telesu... Pa sem prišel v mesto, da si kupim kaj potrebnega za obnovev požgane hiše. Lepo sem nalele! Dobijo mi denar našega gospodarja, mi osvobodijo denar, mene pa vržejo v ječo... Pa sem še dobro opravil. Zdej moram hiteti, da ne bodo v skrbeh doma, čeprav so že vajeni ječam in vsem drugim nadlogam.“

„Škoda, škoda, rad bi se še mnogo pomenil.“

„Veš kaj zdej pridem vsak teden v mesto. Pa pridi še ti in se bova o tem in onem pomenila... Veš, kakšno bi rad povedal tudi tako, da ne bo nihče stišal, saj veš, tudi največji narodnjak mora brzdati svoj jezik.“

Velja, na svidenje danes teden!“

„Zdravo!“

Domači zdravnik.

Nekaj posebnih čajev:

ZA PREBAVO posebej - vplivajo:

koramač,	10 gr.
mleček kor.	30 gr.
raba	30 gr.
cikorija	30 gr.

Eno žlico te mešanice kuhaj na eni čaši vode 1/4 ure, spiš dve do tri čaše med dnevom!

DAROVI ZA LIST

N. N. 600. — ; N. N. 100. — ; N. N. Lokovec 200. — ; A. Sk. R. 100. — ; M. dr. 235 —

Slovenka iz Gorenjepoljske župnije 200 — L. Bog plačaj!

Za slov. misijonarja msgr. Kereca: N. 50. — ; L. R. 500. — ; V. V. 300. — ; Št. V. 350. — ; K. 3150. — ; F. Č. 4000. —

V Gorici se je obnovil šolski patronat, ki vabi vse, da se vpišejo v to tako človekoljubno ustanovo v pomoč revne ljudskošolske mladine. Sedež ima na šolskem inšpektoratu, Travnik št. 20, ki uraduje vsak dan od 10-12.

Odgovorni urednik msgr. ALOJZIJ NOVAK
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.